

Asia: VN/18947/2022-SM-46

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

1.

Yleiset huomiot CER-direktiivin kansallisesta toteuttamistavasta, kuten esimerkiksi viranomaistoiminnan järjestämisestä ja valvontamallista

CER sääntelyn ja ehdotetun lainsäädännön tarkoituksena on turvata yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan kannalta välttämättömien keskeisten ja keskinäisriippuvaisten palvelujen tarjonta, tunnistaa näitä keskeisiä palveluita tuottavat kriittiset toimijat, säätää kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyyn liittyvistä velvoitteista, näiden velvoitteiden toteuttamisen valvonnasta ja tukea kriittisiä toimijoita näiden velvoitteiden täyttämiseksi. Lisäksi sääntelyllä pyritään harmonisoimaan lainsäädäntöä Euroopan unionin jäsenmaissa sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan varmistamiseksi.

Tullin näkemyksen mukaan toimintaympäristön muuttuneisiin ughiin vastaamiseksi on välttämätöntä lainsäädännöllä varmistaa kriittisten toimijoiden varautumista ja häiriönsietokyvyn parantamista, erityisesti niissä tilanteissa, joissa varsinaisia poikkeusoloja ei ole vielä julistettu. CER-direktiivin kansallinen toteuttamistapa, kuten viranomaistoiminnan järjestäminen ja valvontamalli ovat kannatettavia järjestää ehdotetulla tavalla.

2.

Soveltamisalaa koskevat huomiot, kuten esimerkiksi kriittisen toimijan määrittäminen ja kriteeristön kattavuus

Esityksen mukaan lakia yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ei sovellettaisi viranomaistoimintaan maanpuolustuksen, kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden aloilla mukaan lukien rikosten ennalta estäminen, rikosten tutkinta, syyteharkintaan saattamisen toteuttaminen tai syytteeseen pano (2.1 §.) Suomessa maanpuolustus, kansalliseen turvallisuuteen liittyvät tehtävät sekä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen tai syytetoimiin liittyvät tehtävät ovat viranomaisten vastuulla. Säännöskohtaisten

perustelujen mukaan näitä viranomaisia ovat puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 1§:n mukaiset poliisiyksiköt sekä Syyttäjälaitos.

Kuitenkin, CER-direktiivin johdanto-osan kappaleen 11 mukaan ”Tätä direktiiviä ei olisi sovellettava julkishallinnon toimijoihin, jotka harjoittavat toimintaansa pääasiassa kansallisen turvallisuuden, yleisen turvallisuuden, puolustuksen tai lainvalvonnan alalla, mukaan lukien rikosten tutkinta, selvittäminen ja syytteeseenpano. Julkishallinnon toimijoiden, joiden toiminta näillä aloilla on vähäistä, olisi kuitenkin edelleen kuuluttava tämän direktiivin soveltamisalaan.”

Tullin tehtävä on suojata yhteiskuntaa, ympäristöä ja kansalaisia, ja toiminta tällä lainvalvonnan alalla on merkittävää. Lisäksi tietojen antaminen Tullin toiminta-alueella voi olla vastoin kansalliseen turvallisuuteen liittyviä etuja. Näillä perusteilla Tulli olisi jätettävä lain soveltamisalan ulkopuolelle, samoin kuin lain esitöissä soveltamisalan ulkopuolelle jäävinä viranomaisina on mainittu puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisin hallinnosta annetun lain 1 §:n mukaiset poliisiyksiköt sekä Syyttäjälaitos.

3.

Vaikutustenarviointia koskevat huomiot, kuten esimerkiksi yhteiskunnalliset vaikutukset, taloudelliset vaikutukset yrityksille, hallinnollinen taakka ja muut kustannukset sekä vaikutukset yritysten toimintaan

Viranomaisille aiheutuu kustannuksia CER-direktiivin täytäntöönpanon edellyttämistä uusista viranomaistehtävistä. Näitä ovat toimintaa valtioneuvostotasolla koordinoivan ja ohjaavan ministeriön tehtävät, jotka osoitettaisiin sisäministeriölle sekä muiden ministeriöiden kriittisten toimijoiden määrittämiseen liittyvät tehtävät. Kansalliset viranomaiset osallistuvat myös laajasti direktiivin edellyttämän kansallisen strategian ja riskiarvioinnin laatimiseen.

Tullin näkemyksen mukaan CER-direktiivin täytäntöönpanosta aiheutuvat suorat ja välilliset kustannukset on budjetoitava ministeriöille ja virastoille täysimääräisesti ja siten mahdollistettava CER-sääntelyn ja ehdotetun lainsäädännön tarkoituksen toteuttaminen.

4.

Valvontaa koskevat huomiot

Ei erityisiä huomioita.

5.

Laiminlyöntimaksua koskevat huomiot

Ei erityisiä huomioita.

6.

Miten arvioitte turvallisuusselvityslakia koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

Tullin näkemyksen mukaan turvallisuusselvityslakia koskeva esitys selkeyttää tapauksia, joissa perusmuotoista turvallisuusselvitystä on haettava. Lisääntyvistä turvallisuusselvityksistä aiheutuva työkuorma on resursoitava turvallisuusselvityksiä tekevälle viranomaiselle täysimääräisesti, jotta turvallisuusselvitysten käsittely ei ruuhkautuisi ja tarpeettomasti aiheuttaisi haittaa kriittisten toimijoiden toiminnalle.

Esitys parantaisi turvallisuusvaikutuksia, mutta ei silti poista kriittisten toimijoiden vastuuta työskentelyprosessien turvallisuudesta. Yksilöiden pääsyä tietoon tulee joka tapauksessa rajata ainoastaan työtehtävän kannalta tarpeelliseen tietoon.

7.

Miten arvioitte satamien turvallisuusselvityksiä koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia esityksellä olisi? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

Tullin näkemyksen mukaan meriliikenne on Suomen ulkomaankaupan kannalta aivan kriittinen liikennemuoto ja näin ollen satamien häiriötön toiminta tulee kyetä varmistamaan kaikissa olosuhteissa. Satamat Suomen rajat ylittävien liikenne- ja tavaravirtojen keskeisinä ja merkittävinä solmukohtina vetävät puoleensa myös erinäisten rikollisten toimijoiden huomiota. Ulkomaankaupassa laitonta toimintaa harjoittavat rikolliset toimijat pyrkivät hyödyntämään laillisen liiketoiminnan rakenteita. Tämän mahdollistamiseksi rikolliset toimijat pyrkivät myös laillisen liiketoiminnan rakenteisiin sisään. Perusmuotoisen turvallisuusselvityksen ulottaminen satamissa erikseen määriteltävissä tehtävissä työskenteleviin henkilöihin on askel oikeaan suuntaan.

Tullin näkemyksen mukaan satamien turvallisuusselvityksiä koskeva esitys on tarpeellinen. Pohdittaessa niitä satamien työntekijäryhmiä, joihin vaatimus perusmuotoisesta turvallisuusselvityksestä ulotetaan, tulee huomioida tarkoin satamien paikoin erittäin monimutkaiset ja monikerrokset rakenteet.

Turvallisuusselvitysvaatimus parantaa kokonaisturvallisuutta, mutta ei silti poista kriittisten toimijoiden vastuuta työskentelyprosessien turvallisuudesta. Yksilöiden pääsyä tietoon tulee joka tapauksessa rajata ainoastaan työtehtävän kannalta tarpeelliseen tietoon. Turvallisuusprosesseissa on huomioitava, että turvallisuusselvitys perustuu ainoastaan turvallisuusselvityksen tekohetkellä saatavilla oleviin tietoihin.

Tulli on esimerkinomaisesti ja havainnollisesti tunnistanut satamissa sellaisia kriittisiä työtehtäviä, joissa työskentelevien nuhteettomuus tulisi pyrkiä varmistamaan. Tällaisia tehtäviä ovat mm.

- Kulunvalvonnan lupien myöntäminen.
- Kulunvalvonta- ja liikenteen ohjausjärjestelmien (ml. porttijärjestelmät) osalta henkilöt, jotka pystyvät katselemaan ja muokkaamaan tietoja.
- Muut satamalogistiikkaan liittyvät tehtävät, joissa päästään näkemään ja muokkaamaan eri kuljetusyksiköiden sijainteja ja säilytyspaikkoja ja pystytään vaikuttamaan niiden siirtoihin ja liikkeisiin.
- Tehtävät, joissa ollaan tekemisissä alusten lastaus ja purkusuunnitelmien kanssa (manuaalisen muokkauksen mahdollisuus)
- Tehtävät, joissa on mahdollisuus tehdä toimenpiteitä mm. konttien rakenteisiin – esim. ns. konttidebot.

Säännöksen sanamuodot tulee tarkastella huolellisesti siten, että koko logistiikkaketju ja sen toimijat tulee kokonaisuudessaan huomioiduksi.

Esityksen turvallisuusvaikutukset painottuvat direktiivin toimeenpanon mukaisesti erityisesti tavaraliikenteen sujuvuuden varmistamiseen sekä resilienssin vahvistamiseen. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta ja toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi tulisi lisäksi tarkastella myös muita lainsäädännöllisiä ratkaisuja, joilla voitaisiin parantaa kriisin kestävyden lisäksi rikollisuuden torjuntaa satamien osalta normaalioloissa.

Tulli on keskeinen viranomaistoimija rajat ylittävässä tavaraliikenteen rikollisuuden torjunnassa niin satamissa kuin muuallakin tullialueella. Lainsäädännöllä tulee muodostaa selkeä viitekehys, jonka puitteissa Tulli ja muut PTR-viranomaiset voivat estää järjestäytyneen rikollisuuden verkostojen leviämisen satamien kriittisiin toiminteisiin ja tehtäviin ja siten parantaa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.

Turvallisuusselvitysten vaatimat viranomaisen käsittelyresurssit on varmistettava ja budjetoitava täysimääräisesti, jotta lisääntyvät turvallisuusselvitykset eivät tarpeettomasti hidastaisi rekrytointeja ja vaikeuttaisi satamien toimintaa ja siten ulkomaankauppaa.

8.

CER-yleislain 28 §:ään liittyen, miten arvioitte säännösehdotuksia, jotka koskevat muiden EU-jäsenvaltioiden rikosrekisteritietojen käyttämistä kriittisen toimijan työntekijästä tehtävässä turvallisuusselvityksessä (1. lakiesityksen 28§ sekä 3. ja 4. lakiesitys)?

Tullin näkemyksen mukaan esitetyt säännösehdotukset ovat tarpeellisia.

9.

Muut huomiot

Ei muita erityisiä huomioita.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Lahti Toni
Tulli.fi